

Prof. Dr. Josef Opatrný
Středisko ibero-amerických studií
FF UK

Posudek oponenta diplomové práce

Jana Pikousová, *Indiáni Otavalo, obraz indiánské kultury v kontextu rozvoje turistického ruchu*, str.116 rkp.+přílohy

Diplomantka s osobní zkušeností z cestovního ruchu věnovala svoji diplomovou práci složité problematice sebe prezentace kultury indiánského obyvatelstva ve světě, v němž se stále výrazněji prosazuje turistika jako důležitá součást ekonomiky celé společnosti i jejích segmentů v podobě jednotlivých indiánských komunit. Vybrala si pro svůj výzkum, vedený především na základě studia sekundární literatury či sociálních sítí, konkrétní příklad ekvádorských Indiánů Otavalo. Především jejich textile se staly už před časem předmětem intenzivního zájmu turistů, který je dále posilován jak ekvádorskými úřady, tak samotnými Indiány, prezentujícími svoje artefakty jako důkaz schopnosti čelit tlaku kultury cizí a uchovat si vlastní identitu. Přitom ovšem Otavalové nepřestávají na druhé straně zdůrazňovat svoji schopnost přijímat modernizační impulsy nejen od neindiánské společnosti v Ekvádoru, ale i z jiných částí světa.

Pikousová tuto sebe prezentaci Otavalů bez kritického přístupu akceptuje, byť kombinace důrazu na zachování tradic a razantní modernizaci obsahuje vážný vnitřní rozpor. Modernizace tradiční podobu komunity a její kulturu nepochybně podstatným způsobem mění (tento fakt neplatí samozřejmě jen pro Otavaly), což je patrné např. v hudbě, již autorka věnuje příslušnou v kapitolkou. Při prezentaci úspěšné skupiny Yarina podtrhuje kečujský původ slova a pak píše: „Skupina byla založena v roce 1984, aby propagoval (sic!) jazyk a umění během bouřlivých 80. let. V současné době je hudba této skupiny velmi populární a je možné ji slyšet v mnoha radiových (sic!) vysílání (sic!) v Ekvádoru, a také v indiánském on-line radiu (sic!) – Native.Radio.com. Jejich (sic!) písně

zahrnují styl jazz, blues, latinské a západní melodie a další, a jsou doprovázeny na tradiční nástroje.“ (str. 93)

Už z uvedené citace je patrný jeden z problémů diplomové práce, který snižuje její kvalitu. Pikousová nevěnovala potřebnou pozornost jazykové redakci, což se projevuje i v užívání ne zcela adekvátních výrazů. Jen jako příklad uvádím soustavné nazývání fotografií obrázky, srov. obsah, příloha i popisky.

Na druhé straně musím kladně hodnotit rozčlenění práce do dvou základních částí, první mapuje v hlavních rysech otavalskou historii, druhá, již předchází dvě kapitoly věnované problematice organizací pomáhajících Indiánům a problematice cestovního ruchu, je pak věnována popisu otavalských aktivit zaměřených na propagaci etnika klasickými i moderními prostředky včetně facebooku a internetu. Komunita jimi prezentuje svoje charakteristické znaky, nepřekvapuje zde prioritní postavení otavalských textilií, zvláště je zmiňován fair trade, tady se Otavalové od jiných indiánských pospolitostí ovšem nijak neliší, a otavalskou propagandou zvláště zdůrazňovaná schopnost přizpůsobení.

Za největší problém práce pak považuji už výše zmíněný nekritický přístup diplomantky k používané literatuře. Každé psané slovo je pro ni směrodatnou informací o předmětu jejího zájmu, přičemž nebere v úvahu ani charakter textu ani jeho tendenčnost. Patrné je to zejména v jejím přístupu k dílu, které je pro ni jedním z hlavních zdrojů poznatků jak pro historii etnika, tak pro jeho současné aktivity. Germán Patricio Lema se úvodu knihy *Los otavalos. Cultura y tradiciones milenarios* hlásí ke svému indiánskému původu a neskývá ambici představit kulturu a tradice svého lidu v nejlepším světle. Tomu odpovídá i Lemova prezentace Otavalů, hájících na jedné straně úspěšně tradiční podobu svojí společnosti, na druhé straně pak ochotně přijímajících nové poznatky, které ovšem otavalské tradice narušují a ve svých důsledcích likvidují. Pikousová přitom představuje v parafrázi Lemových slov jeho podobu světa hodného následování a píše: „V Izraeli se naučili novým zemědělským technikám, v Evropě pochopili inženýrství, od Arabů přejali, jak bojovat za své kulturní

tradice, především náboženství. V Japonsku pochopili, co je to pracovní disciplína a ve Spojených státech amerických ekonomickou svobodu a demokracii. V Nepálu, jak si užívat život bez stresu a v harmonii.“ (str. 37) Na následující straně pak diplomantka konstatuje, že ne všichni Indiáni v cizině uspějí, tj. inkorporují se do moderní společnosti, a spojuje úspěch se „schopnostmi daného jedince, cílevědomosti a pracovitosti“ (str. 38).

V následující pasáži demonstruje Pikousová schopnost části Otavalů dosáhnout úspěchu ve specifické oblasti, kde ovšem není patrně etnická příslušnost příliš důležitá. Uvádí dovednost mladých Indiánů využívat v cizině svoji atraktivitu pro evropské nebo severoamerické ženy, díky níž se mohou vyhnout placení „drahého nájmu“. (tamt.) Podobnou dovednost by jistě našla nejen u otavalských mužů, mohla by určitě konstatovat obdobné úspěchy mladých Indiánek u mužů evropských či severoamerických.

Závěr pak nese charakteristické znaky celé práce. Jedním je zvláštní přístup k češtině včetně neobratných formulací, srov. např. větu: „Je to dobře vidět na zveřejňovaných stránkách, které jsou již přeloženy do několika světových jazyků, aby se mohl dostavit, co největší počet turistů.“ (107). Druhým potom závislost na pramenech bez jakékoli kritické reflexe, zde srov. dva poslední odstavce textu, v nichž z prezentace názoru jednoho z mluvčích otavalské komunity vyvozuje ambice celé pospolitosti.

Přes obě zásadní kritické připomínky, tedy nedbalost při jazykové korekci textu a nedostatek kritičnosti vůči užívaným zdrojům, doporučuji práci k obhajobě a navrhuji hodnotit jako dobrou.

V Praze, 14. května 2018.

Prof. dr. Josef Opatrný